

رابطه بین مربوط بودن اطلاعات حسابداری با متغیرهای ذاتی شرکت‌ها در صنایع

منتخب بورس اوراق بهادار تهران

رسول یاری فرد *

ساناز سهیلی مجد **

چکیده

حضور سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار منوط به کسب منفعت و دستیابی به نتایج مالی مطلوب در بازار سرمایه است. سرمایه‌گذاران در صورتی می‌توانند امیدوار به کسب منفعت در بازار سرمایه باشند که تصمیماتی بهینه اتخاذ نمایند. اتخاذ تصمیمات بهینه توسط سرمایه‌گذاران در گرو دستیابی به اطلاعاتی مفید از منابع اطلاعاتی مختلف است. یکی از منابع اطلاعاتی مهم جهت اخذ تصمیمات سرمایه‌گذاری، صورت‌های مالی ارائه‌شده توسط شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس می‌باشد. هدف این پژوهش مطالعه رابطه بین مربوط بودن اطلاعات حسابداری با متغیرهای ذاتی شرکت‌ها در صنایع منتخب بورس اوراق بهادار تهران در طی دوره زمانی ۱۳۸۸-۱۳۹۴ با انتخاب ۳۹ شرکت به‌عنوان نمونه آماری می‌باشد. پژوهش انجام‌شده از نظر نوع هدف جزء پژوهش‌های کاربردی است و روش پژوهش از نظر ماهیت و محتوایی همبستگی می‌باشد. انجام پژوهش در چارچوب استدلالات قیاسی- استقرایی صورت گرفته است و برای تجزیه و تحلیل فرضیه‌ها از تحلیل پانلی کمک گرفته شده است. نتایج حاصل از فرضیه‌ها نشان‌گر معنادار و مثبت بودن رابطه اندازه شرکت و مربوط بودن اطلاعات حسابداری را نشان می‌دهد، همچنین نتیجه دیگر تحقیق بیانگر رابطه مثبت و معنی‌دار بین رشد شرکت و مربوط بودن اطلاعات حسابداری است.

واژه‌های کلیدی: مربوط بودن اطلاعات حسابداری، رشد شرکت، اندازه شرکت.

* استادیار، گروه حسابداری، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

** گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

نویسنده مسئول مقاله: رسول یاری فرد (yari_fard@yahoo.com)

۱. مقدمه

حضور سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار منوط به کسب منفعت و دستیابی به نتایج مالی مطلوب در بازار سرمایه است. سرمایه‌گذاران در صورتی می‌توانند امیدوار به کسب منفعت در بازار سرمایه باشند که تصمیماتی بهینه اتخاذ نمایند. اتخاذ تصمیمات بهینه توسط سرمایه‌گذاران در گرو دستیابی به اطلاعاتی مفید از منابع اطلاعاتی مختلف است. یکی از منابع اطلاعاتی مهم جهت اخذ تصمیمات سرمایه‌گذاری، صورت‌های مالی ارائه‌شده توسط شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس می‌باشد. دو ویژگی کیفی اطلاعات که به کمک آن می‌توان اطلاعات مفیدتر را از سایر اطلاعات تمیز داد، مربوط بودن و قابل‌اتکا بودن اطلاعات است (کمیته تدوین استانداردهای حسابداری، ۱۳۸۱)؛ به عبارت دیگر، اطلاعاتی که دارای این دو ویژگی باشند، در تصمیم‌گیری‌ها سودمندتر خواهند بود. بررسی مربوط بودن و قابل‌اتکا بودن اطلاعات حسابداری به‌طور مجزا بسیار مشکل است؛ زیرا مربوط بودن و قابل‌اتکا بودن، معیارهایی متضاد هستند؟ و در مفاهیم نظری گزارشگری مالی مقدار مربوط بودن یا قابل‌اتکا بودن اطلاعات دارای معیار کمی نیستند و بررسی آن‌ها به قضاوت افراد وابسته است (بارس و همکاران، ۲۰۰۱). همچنین سرمایه‌گذاران در تصمیم‌گیری جهت انجام سرمایه‌گذاری باید، موقعیت رقابتی شرکت را بررسی نمایند؛ زیرا اولین متغیری که کمیت سود آینده را تحت تأثیر قرار می‌دهد، موقعیت رقابتی شرکت است. شرکتی باید برای سرمایه‌گذاری انتخاب شود که در بین شرکت‌های رقیب از موقعیت بسیار خوبی برخوردار باشد. موقعیت رقابتی شرکت با معیارهایی از قبیل میزان فروش، درآمد سالانه، رشد فروش، اثبات درآمد فروش و تنوع محصولات سنجیده می‌شود؛ بنابراین در این پژوهش بر آن شدیم که این مسئله را بررسی کنیم، آیا اطلاعات حسابداری از ویژگی مربوط بودن برخوردار است و می‌تواند در تصمیم‌گیری‌های آن‌ها مفید واقع شود؟ تدوین استانداردهای حسابداری ایران تا چه حد توانسته در دستیابی به این هدف موفق باشد؟ لذا با توجه به مطالب بیان‌شده هدف اصلی این تحقیق بررسی رابطه بین مربوط بودن اطلاعات حسابداری با متغیرهای ذاتی شرکت‌ها در صنایع منتخب بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد.

۲. مبانی نظری پژوهش

محیط حسابداری بسیار پیچیده و چالش‌انگیز است و محصول حسابداری چیزی جز اطلاعات نیست. یکی از دلیل‌های مطرح درباره پیچیدگی اطلاعات، واکنش متفاوتی است که افراد نسبت به آن نشان می‌دهند. سودمند بودن اطلاعات برای تصمیم‌گیری به یکی از اصول مهم تئوری حسابداری تبدیل شده است. دلیل دیگر پیچیدگی اطلاعات، کاری است که بیش از اثرگذار بودن می‌دهند. سودمند بودن اطلاعات برای بر تصمیم‌های فردی انجام می‌دهد. اطلاعات نه تنها بر تصمیم‌ها اثرگذار است، بلکه بر بازار بورس اوراق بهادار نیز تأثیر می‌گذارد (احمد پور، ۱۳۹۴).

رشد بازار سرمایه و اهمیت آن در جذب سرمایه‌ها به‌منظور توسعه شرکت‌های موجود و ایجاد شرکت‌های جدید، امری انکارناپذیر است. برای تحقق این هدف و به‌منظور هدایت صحیح تصمیم‌گیری‌ها، اطلاعات در عملکرد بازار سرمایه نقش اساسی دارد، بنابراین اطلاعات باید از ویژگی‌های معینی برخوردار باشد و بتواند در تصمیم‌گیری‌های استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی مؤثر واقع شود (خدای پور و همکاران، ۱۳۹۰).

همچنین سرمایه‌گذار با انتخاب شرکت‌های بزرگ و رهبر در صنعت، می‌تواند ریسک تجاری را به میزان قابل‌ملاحظه‌ای کاهش دهد. چون این شرکت‌ها توانایی مقاومت در مقابل سیاست‌های سایر شرکت‌های رقیب را دارند. سرمایه‌گذار نه تنها باید به اندازه شرکت توجه داشته باشند، بلکه باید به رشد فروش شرکت نیز توجه داشته باشد؛ زیرا هرچند شرکت بزرگ‌تر باشد؛ اثر نوسان‌های اقتصادی بر روی سود شرکت کمتر می‌شود همچنین رشد فروش شرکت سود را به دنبال خواهد داشت (جهانخانی و مرادی، ۱۳۷۶).

۳. پیشینه پژوهش

رازانی و همکاران (۱۳۹۵)، در تحقیق خود به بررسی رابطه بین مربوط بودن ارزش اطلاعات و ارزش منصفانه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی دوره زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ پرداختند. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد بین ارزش منصفانه دارایی‌ها و مربوط بودن سود هر سهم باوجود اندازه شرکت و بازده سهام ارتباط معناداری وجود دارد. بین ارزش منصفانه دارایی‌ها و مربوط بودن ارزش دفتری هر سهم باوجود فرصت رشد و بازده سهام ارتباط معناداری وجود دارد.

احمد پور و همکاران (۱۳۹۴)، در تحقیق خود به بررسی میزان تغییرات مربوط بودن اطلاعات حسابداری و شناسایی عوامل مؤثر بر آن در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی هشت‌ساله ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۲ پرداختند. نتایج پژوهش حاکی است که مربوط بودن اطلاعات ترازنامه پس از تدوین اولین استانداردهای حسابداری، روند رو به رشدی را در پیش گرفته است و بین مربوط بودن و اندازه شرکت رابطه معکوس و معنادار، بین مربوط بودن و رشد شرکت رابطه مستقیم و معنادار و بین مربوط بودن و بدهی شرکت رابطه معکوس و معنادار وجود دارد.

حمدی و همکاران (۱۳۹۲)، در تحقیق خود به بررسی مربوط بودن ارزش اطلاعات حسابداری برای سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران در طی دوره زمانی ۱۳۷۸-۱۳۸۹ پرداختند. در این تحقیق اطلاعات حسابداری موردبررسی شامل سود هر سهم و تغییرات سالیانه سود هر سهم به‌عنوان شاخص‌هایی سود و زیانی و ارزش دفتری سهام به‌عنوان شاخصی ترازنامه‌ای می‌باشد که در قالب دو مدل بازده و قیمت مورد ارزیابی قرار گرفته است. نتایج این تحقیق بیانگر مربوط بودن ارزش اطلاعات حسابداری برای سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران، بر مبنای مدل‌های بازده و قیمت است. البته شاخص‌های سود و زیانی نسبت به شاخص ترازنامه‌ای برای سرمایه‌گذاران دارای ارزش مربوط‌تری هستند. همچنین، سود ده یا زیان ده بودن و اندازه شرکت بر مربوط بودن ارزش اطلاعات حسابداری اثرگذار است.

غلامزاده لداری و ثقفی (۱۳۹۱)، در تحقیق خود به بررسی مربوط بودن اطلاعات حسابداری تاریخی در تصمیمات تأمین مالی شرکت‌های ایران در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۹ با انتخاب ۱۰۰ شرکت به‌عنوان نمونه آماری پرداختند. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که بخش عمده متغیرهای حسابداری موردبررسی، در تصمیمات تأمین مالی شرکت‌های ایرانی، اطلاعات مربوطی به حساب می‌آیند. به نظر می‌رسد سودآوری شرکت‌ها، مهم‌ترین متغیر حسابداری موردبررسی است که تصمیم‌گیران در زمان تأمین مالی به آن توجه دارند. وضعیت نقدینگی طبق داده‌های ترازنامه‌ای، مبلغ درآمد فروش و توان پوشش هزینه تأمین مالی به لحاظ اثرگذاری بر تصمیمات تأمین مالی در رده‌های بعدی قرار دارند.

کوبین و همکاران^۳ (۲۰۱۳)، در تحقیق خود به بررسی رابطه ارزش مربوط بودن اطلاعات حسابداری و رشد شرکت پرداختند. به این نتیجه رسیدند که افزایش و اصلاحات ارزش مربوط بودن بیشتر به شرکت‌های کوچک‌تر تعلق دارد، شرکت‌هایی با نرخ رشد پایین‌تر و شرکت‌هایی با دارایی‌های ثابت مشهود بیشتر و اصلاحات ارزش مربوط بودن در بازار سهام پررونق، معمولاً کمتر به چشم می‌خورد.

گارسیا ترئل و همکاران^۴ (۲۰۱۰) طی مطالعه‌ای، رابطه بین کیفیت اطلاعات حسابداری و هزینه بدهی را بررسی کردند. آن‌ها به این نتیجه رسیدند شرکت‌هایی که از کیفیت اطلاعات حسابداری پایین‌تری برخوردارند، هزینه بدهی در آن شرکت‌ها بیشتر است. همچنین آن‌ها نشان دادند که کیفیت حسابداری موجب کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و موجب بهبود نظارت مدیریت می‌شود.

1. Kevin and et al, 2013.
2. Garcia-Teruel and et al, 2010.

رابطه بین مربوط بودن اطلاعات حسابداری با متغیرهای ذاتی شرکت‌ها -----

دابیجا و همکاران^۵ (۲۰۱۰)، در تحقیق خود به بررسی مربوط بودن ارزش افشای داوطلبانه و اجباری اطلاعات حسابداری در بازار سرمایه مصر پرداختند. آن‌ها نشان دادند با کنترل اثر اندازه و سودآوری شرکت‌ها، افشای اجباری اطلاعات حسابداری با ارزش شرکت دارای رابطه معنادار و معکوسی می‌باشد.

گیرد و همکاران^۶ (۲۰۰۷)، در تحقیق خود به بررسی تأثیر مربوط بودن اطلاعات حسابداری بر افزایش زیان‌ها و دارایی‌های نامشهود و تغییر در اندازه شرکت بررسی کردند. به این نتیجه رسیدند که مربوط بودن اطلاعات حسابداری طی دوره چهار ساله قبل از تدوین استانداردهای بین‌المللی حسابداری با افزایش زیان‌ها و دارایی‌های نامشهود و تغییر در اندازه شرکت، تغییر کرده است.

۴. سؤال‌های پژوهش

- ۱) آیا بین اندازه شرکت و مربوط بودن اطلاعات حسابداری رابطه معنادار وجود دارد؟
- ۲) آیا بین رشد شرکت و مربوط بودن اطلاعات حسابداری رابطه معنادار وجود دارد؟
- ۳) آیا بین بدهی و مربوط بودن اطلاعات حسابداری رابطه معنادار وجود دارد؟

۵. فرضیه‌های پژوهش

- ۱) بین اندازه شرکت و مربوط بودن اطلاعات حسابداری رابطه معنادار وجود دارد.
- ۲) بین رشد شرکت و مربوط بودن اطلاعات حسابداری رابطه معنادار وجود دارد.
- ۳) بین بدهی و مربوط بودن اطلاعات حسابداری رابطه معنادار وجود دارد.

۶. روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از حیث هدف کاربردی و از حیث ماهیت و محتوا توصیفی همبستگی قلمداد می‌شود؛ علت استفاده از روش همبستگی کشف روابط همبستگی بین متغیرها است. تحقیق همبستگی یکی از انواع تحقیقات توصیفی است. انجام این پژوهش در چهارچوب استدلال قیاسی- استقرایی صورت خواهد گرفت. از سوی دیگر پژوهش حاضر از نوع پس‌رویدادی (نیمه تجربی) است، یعنی بر مبنای تجزیه و تحلیل اطلاعات گذشته و تاریخی (صورت‌های مالی شرکت‌ها) انجام می‌گیرد. همچنین این پژوهش از نوع مطالعه‌ای کتابخانه‌ای و تحلیلی - علی بوده و مبتنی بر تحلیل داده‌های تابلویی (پانل دیتا) نیز می‌باشد.

۶-۱. روش و ابزار جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها

در این پژوهش برای جمع‌آوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای استفاده می‌کنیم، روش مطالعات نظری و کتابخانه‌ای، عمده‌تاً برای مطالعه ادبیات موضوع و بررسی پیشینه تحقیق، مطالعات و دیدگاه‌هایی که راجع به موضوع مورد تحقیق وجود داشته و نیز برای ایجاد چارچوبی مناسب جهت بررسی موضوع، انتخاب می‌شود. لذا با مراجعه به منابع کتابخانه‌ای شامل کتاب‌ها، مقاله‌ها، پایان‌نامه‌های تحصیلی و رساله‌های پژوهشی مرتبط و جستجو در پایگاه‌های الکترونیکی، اطلاعات بخش تئوریک و ادبیات موضوع مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت. همچنین به منظور جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز برای محاسبه متغیرهای پژوهش، از صورت‌های مالی حسابرسی شده و یادداشت‌های همراه آن با مراجعه به سایت کدال^۷ و نرم‌افزار ره‌آورد نوین استفاده شده است و جهت نتیجه‌گیری مورد مطالعه، بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

1. Dobija and et al, 2010.
2. Gjerde and et al, 2007.
3. WWW.CODAL.IR

۲-۶. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

در ابتدا داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار (EXCEL) پس از اصلاحات و طبقه‌بندی لازم بر اساس متغیرهای مورد بررسی وارد نرم‌افزارهای SPSS و MINITAB 16 می‌شود. به منظور تجزیه و تحلیل نهایی، پس از ورود داده‌ها به برنامه‌های ذکر شده، در ابتدا از شاخص‌های مرکزی از جمله میانگین، میانه و شاخص‌های پراکندگی شامل انحراف معیار چولگی و کشیدگی به عنوان شاخص‌های آمار توصیفی متغیرهای پژوهش استفاده خواهد گردید؛ و سپس از آن، آزمون کولموگوروف - اسمیرنوف (K-S) برای بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها استفاده می‌گردد و پس از آن به منظور آزمون خطاها از یکدیگر از آزمون دوربین - واتسون (Durbin - Watson) استفاده خواهد گردید. چنان چه مقدار آماره دوربین - واتسون بین (۱,۵ - ۲,۵) قرار گیرد، بدان معنی است که نمونه مورد نظر تصادفی است و نشان‌دهنده عدم خودهمبستگی بین خطاها می‌باشد. ضریب همبستگی پیرسون به منظور بررسی همبستگی میان متغیرهای پژوهش نیز بررسی می‌شود. در این پژوهش برای آزمون معناداری کلی مدل رگرسیون پردازش شده از آماره فیشر (F) در سطح ۹۵ درصد اطمینان استفاده می‌شود، در نهایت منحنی اجزای خطا در مدل رگرسیون رسم گردیده تا نرمال بودن اجزای خطا نیز بررسی گردد. با استفاده از رگرسیون خطی (Linear - Regression) به آزمون فرضیه‌ها می‌پردازیم. در این پژوهش از روش رگرسیون چند متغیره به عنوان روش آماری استفاده می‌شود. در روش رگرسیون، هدف اصلی این است که بررسی کنیم آیا بین متغیرهای وابسته و بین متغیرهای مستقل تحقیق رابطه‌ای وجود دارد یا خیر. در این پژوهش برای آزمون فرضیه‌ها از داده‌های ترکیبی استفاده خواهد شد. در روش داده‌های ترکیبی برای انتخاب بین روش‌های پانل و پولینگ از آزمون F لیمر استفاده می‌شود. در صورت انتخاب روش پانل، آزمون هاسمن برای انتخاب از بین روش‌های تأثیرات ثابت و تأثیرات تصادفی انجام می‌شود. افزون بر این، برای آزمون مانایی متغیرها، در صورت استفاده از روش پولینگ، از آزمون دیکی - فولر و در صورت انتخاب روش پانل، از آزمون هادری استفاده خواهد شد؛ و سر آخر ضرایب متغیرهای مدل رگرسیونی با استفاده از آزمون t استیوونت، آزمون می‌گردد؛ و در نهایت به تأیید یا رد فرضیات پژوهش با استفاده از نتایج حاصل از نرم‌افزارهای مربوطه پرداخته خواهد شد.

۳-۶. روش نمونه‌گیری و جامعه آماری

جامعه آماری عبارت است از مجموعه کامل اندازه‌ها ممکن یا اطلاعات ثبت شده از یک صفت کیفی، در مورد گردآوری کامل واحدها که می‌خواهیم استنباط‌هایی راجع به آن‌ها انجام دهیم. جامعه آماج تحقیق است و منظور از عمل گردآوری داده‌ها، استخراج درباره جامعه می‌باشد یا به عبارت ساده‌تر جامعه مجموعه از افراد، اشیاء است که دارای ویژگی مشترکی می‌باشند. جامعه آماری پژوهش حاضر، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در صنعت پتروشیمی و سیمان در طی دوره زمانی ۱۳۸۵-۱۳۹۴ است؛ که بدین منظور آن دسته از شرکت‌های جامعه آماری که شرایط زیر را دارند باشند به عنوان نمونه آماری انتخاب و مابقی حذف می‌شوند.

۱) شرکت قبل از سال ۱۳۸۵ در بورس پذیرفته شده و تا پایان سال ۱۳۹۴ در بورس فعال باشد؛

۲) به دلیل ماهیت خاص فعالیت شرکت‌های هلدینگ، بیمه، لیزینگ، مؤسسات مالی و سرمایه‌گذاری و تفاوت قابل ملاحظه آن‌ها با شرکت‌های تولیدی و بازرگانی، شرکت انتخابی جز شرکت‌های یاد شده نباشد؛

۳) سال مالی شرکت منتهی به ۲۹ اسفند باشد و طی بازه زمانی تحقیق تغییر سال مالی نداشته باشد؛

۴) شرکت طی سال مالی مورد مطالعه وقفه معاملاتی بیش از ۳ ماه نداشته باشد؛ و

۵) اطلاعات مورد نیاز در بخش تعریف متغیرها در دسترس باشد.

با در نظر گرفتن این معیارها در نهایت از بین کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در صنعت تعداد ۳۹ شرکت به عنوان نمونه آماری این تحقیق انتخاب شد.

۴-۶. مدل آماری پژوهش

پژوهشگر در تحقیق خود به دنبال شناسایی متغیرها و چگونگی رابطه آن‌ها با یکدیگر است. محقق بر اساس بررسی‌های اولیه و نیز مطالعه ادبیات تحقیق اقدام به تعیین متغیرهای مورد مطالعه کرده، آن‌ها را فهرست می‌نماید و در قالب یک مدل تجزیه‌ای و تفکیکی تدوین می‌کند تا بدین وسیله چهارچوب نظری انجام تحقیق خود را طراحی نماید، این مدل‌ها منعکس کننده هدف تحقیق بوده، مبین موضوعات، زوایا و ابعادی از مسئله هستند که باید مورد مطالعه قرار گیرد (حافظ نیا، ۱۳۹۲، ۱۲۲). در این تحقیق برای آزمون فرضیه پژوهش از مدل زیر استفاده می‌نماییم.

$$\Delta VAL_RELM_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 SIZE_{i,t} + \beta_2 GROW_{i,t} + \beta_3 DBET_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

$\Delta VAL_RELM_{i,t}$: مربوط بودن اطلاعات حسابداری؛ $GROW_{i,t}$: رشد شرکت؛ و

$SIZE_{i,t}$: اندازه شرکت؛ $DBET_{i,t}$: بدهی شرکت.

۵-۶. متغیرهای پژوهش

۱-۱-۶. متغیر وابسته

متغیر وابسته متغیری است که پژوهشگر به آن علاقه‌مند است و برعکس متغیر مستقل در اختیار محقق نیست و نمی‌تواند در آن تصرف یا دست‌کاری به عمل آورد. در تعریف آن باید گفت متغیری است که از متغیر مستقل تأثیر می‌پذیرد و بر اثر تغییرات آن تغییر می‌کند، بنابراین هدف محقق تشریح یا پیش‌بینی تغییرپذیری در آن است.

مربوط بودن اطلاعات حسابداری

در این پژوهش مربوط بودن اطلاعات حسابداری از طریق بازده سهام اندازه‌گیری می‌شود. بازده سهام یا بازده بازار سرمایه می‌باشد که عبارت است از تفاوت قیمت سهام در ابتدا و انتهای سال مالی به اضافه اثر سود خالص نقدی در تفاوت حجم سهام و قیمت سهام نسبت به ابتدای دوره و تاریخ بررسی بازده. برای اندازه‌گیری بازده سهام از تغییرات شاخص قیمت و سود نقدی با احتساب آورده (شاخص TEDPIX) استفاده می‌شود که فرمول آن به شرح زیر می‌باشد:

$$RET = \frac{(P_t - P_{t-1}) + D_t + \frac{(P_t - P_n) \times N_c}{N_t} + \frac{N_e \times P_1}{N_t}}{P_{t-1}}$$

RET : بازده کل سهام نسبت به اولین قیمت سهم؛ N_e : تعداد سهام افزایش یافته از طریق اندوخته یا سود

P_t : قیمت سهم در انتهای سال مالی؛ P_{t-1} : قیمت سهم در ابتدای سال مالی؛

P_n : ارزش اسمی سهم؛ N_c : تعداد سهام افزایش یافته از طریق آورده نقدی؛ و

N_t : تعداد سهام قبل از افزایش سرمایه. N_t : تعداد سهام قبل از افزایش سرمایه.

D_t : سود نقدی ناخالص هر سهم؛

۲-۱-۶. متغیر مستقل

متغیر مستقل متغیری است که از طریق آن متغیر وابسته تبیین و پیش‌بینی می‌شود، این متغیر توسط پژوهشگر اندازه‌گیری، دست‌کاری یا انتخاب می‌شود تا تأثیر رابطه آن با متغیر دیگر اندازه‌گیری شود. در واقع متغیر مستقل به گونه‌ای مثبت یا منفی بر متغیر وابسته اثر می‌گذارد یعنی هرگونه افزایش یا کاهش در متغیر مستقل می‌تواند موجب افزایش یا کاهش در متغیر وابسته شود، پس دلیل تغییر در متغیر وابسته را باید در متغیر مستقل جست‌وجو کرد. در یک تحقیق غیرآزمایشی متغیر مستقل به وسیله محقق دست‌کاری نمی‌شود ولی متغیری است که از پیش وجود دارد و فرض شده است که بر متغیر وابسته اثر دارد.

اندازه شرکت: از طریق لگاریتم کل دارایی‌ها محاسبه می‌شود.
 رشد شرکت: از طریق تقسیم ارزش بازار سهام به ارزش دفتری محاسبه می‌شود.
 بدهی شرکت: از طریق تقسیم نسبت بدهی بلندمدت به دارایی محاسبه می‌شود.

۷. یافته‌های پژوهش

۱-۷. آمار توصیفی

به‌طور کلی، روش‌هایی را که به‌وسیله آن‌ها می‌توان اطلاعات جمع‌آوری شده را تنظیم کرده و خلاصه نمود، آمار توصیفی می‌نامیم و در یک کلام آمار توصیفی عبارت از مجموعه روش‌هایی است که پردازش داده‌ها را فراهم می‌سازد. در آمار توصیفی به وضعیت داده‌ها با شاخص‌های مرکزی پرداخته می‌شود. آمار توصیفی شامل آن بخش از آمار است که به ویژگی‌ها و آماره‌های مربوط به نمونه آماری پژوهش می‌پردازد. در بخش آمار توصیفی، تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از شاخص‌های مرکزی هم چون میانگین و میانه و شاخص‌های پراکندگی انحراف معیار، چولگی و کشیدگی انجام پذیرفته است. در این ارتباط میانگین، اصلی‌ترین شاخص مرکزی بوده و متوسط داده‌ها را نشان می‌دهد، به طوری که اگر داده‌ها بر روی یک محور به صورت منظم ردیف شوند، مقدار میانگین دقیقاً نقطه تعادل یا مرکز ثقل توزیع قرار می‌گیرد. انحراف معیار از پارامترهای پراکندگی بوده و میزان پراکندگی داده‌ها را نشان می‌دهد. چولگی نیز از پارامترهای تعیین انحراف از قرینگی بوده و شاخص تقارن داده‌هاست. در صورتی که جامعه از توزیع متقارن برخوردار باشد، ضریب چولگی مساوی صفر، در صورتی که جامعه چوله به چپ باشد، ضریب چولگی منفی و در صورتی که دارای چوله به راست باشد، ضریب چولگی مثبت خواهد بود. کشیدگی نیز شاخص سنجش پراکندگی جامعه نسبت به توزیع نرمال است. خلاصه وضعیت آمار توصیفی مربوط به متغیرهای مدل بر اساس جدول شماره (۱) به شرح زیر نشان می‌دهد.

جدول (۱) آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

شاخص‌های پراکندگی				شاخص‌های مرکزی		نام و تعداد متغیرها			
بیشینه	کمینه	کشیدگی	چولگی	انحراف معیار	میانه	میانگین	تعداد	نماد	نام
۷۳۴,۱۴	-۷۴,۳۶	۱۱,۲۸	۲,۳۶	۹۷,۹۲	۲۱,۴۳	۵۲,۹۸	۳۸۹	VAL.RELM	مربوط بودن اطلاعات حسابرسی
۱۸,۴۵	۱۰,۸۲	۳,۳۷	۰,۷۴	۱,۴۹	۱۳,۷۳	۱۳,۹۱	۳۸۹	Size	اندازه شرکت
۸,۰۹	-۴,۹۶	۸,۲۸	-۰,۱۳	۱,۶۲	۱,۹۱	۲,۱۵	۳۸۹	Growth	رشد شرکت
۹۳۲۹۰۰۸۷	۱۸۸۶۹	۴۹,۸۵	۶,۷۵	۱۰۶۵۴۴۶۸	۴۹۲۷۴۲	۲۸۲۲۸۶۷	۳۸۹	Debt	بدهی شرکت
۱۸,۳۵	۹,۸۵	۳,۶۳	۰,۶۵	۱,۵۷	۱۳,۱۱	۱۳,۲	۳۸۹	LnDebt	لگاریتم بدهی شرکت

۲-۷. بررسی نرمال بودن متغیر وابسته

توزیع غیر نرمال متغیر وابسته منجر به تخطی از مفروضات رگرسیون برای تخمین پارامترها می‌شود، لذا لازم است نرمال بودن توزیع متغیر وابسته پژوهش مورد آزمون قرار گیرد. در این مطالعه این موضوع از طریق آزمون کلموگروف -

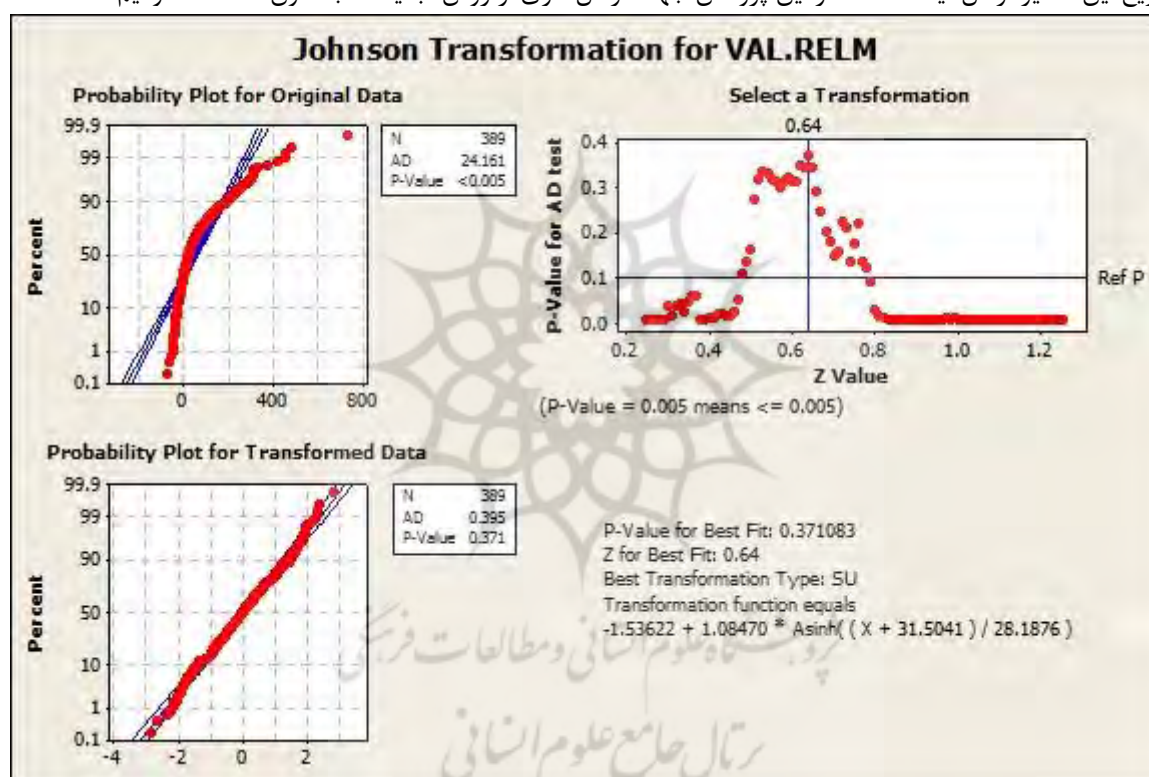
رابطه بین مربوط بودن اطلاعات حسابداری با متغیرهای ذاتی شرکت ها -----

اسمیرنوف بررسی می‌شود. در این اگر سطح اهمیت آماره این آزمون بیشتر از ۰/۰۵ باشد نرمال بودن توزیع متغیر پذیرفته می‌شود. جدول خروجی آزمون کلموگروف - اسمیرنوف در نرم‌افزار SPSS20 برای این متغیر به شرح جدول (۲) است:

جدول (۲) آزمون کلموگروف - اسمیرنوف

نتیجه	سطح احتمال	آماره آزمون	پارامترهای نرمال		متغیر وابسته
			انحراف معیار	میانگین	
متغیر وابسته نرمال نیست	۰/۰۰۰	۳/۵۴	۹۷/۹۲	۵۲/۹۷	مربوط بودن اطلاعات حسابداری

با توجه به اینکه سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده برای متغیر مربوط بودن اطلاعات حسابداری کمتر از ۰/۰۵ است بنابراین توزیع این متغیر نرمال نیست، لذا در این پژوهش جهت نرمال‌سازی از روش تبدیلات جانسون استفاده نمودیم.

نمودار (۱) تبدیلات جانسون برای متغیر مربوط بودن اطلاعات حسابداری

بعد از اعمال تبدیلات جانسون نتایج آزمون کلموگروف - اسمیرنوف به‌صورت زیر است:

جدول (۳) آزمون کلموگروف - اسمیرنوف بعد از فرایند نرمال‌سازی

نتیجه	سطح احتمال	آماره آزمون	پارامترهای نرمال		متغیر وابسته
			انحراف معیار	میانگین	
متغیر وابسته نرمال نیست	۰/۹۶۶	۰/۴۹۷	۱/۰۳	-۰/۰۰۵	مربوط بودن اطلاعات حسابداری

----- فصلنامه مطالعات تطبیقی در مدیریت مالی و حسابداری، سال اول، دوره اول

همان‌طور که قبلاً نیز ذکر شد، چنانچه سطح معنی‌داری بزرگ‌تر از ۰/۰۵ باشد متغیر وابسته ما نرمال است و همین امر در مورد متغیر وابسته این پژوهش اتفاق افتاده و متغیر وابسته ما نرمال شده است.

۳-۷. تحلیل همبستگی بین متغیرها

ضریب همبستگی پیرسون که به نام‌های ضریب همبستگی گشتاوری و یا ضریب همبستگی مرتبه صفر نیز نامیده می‌شود، توسط سرکارل پیرسون معرفی شده است. این ضریب به منظور تعیین میزان رابطه، نوع و جهت رابطه بین دو متغیر فاصله‌ای یا نسبی و یا یک متغیر فاصله‌ای و یک متغیر نسبی به کار برده می‌شود. چندین روش محاسباتی معادل می‌توان برای محاسبه این ضریب تعریف نمود. ضریب همبستگی ابزاری آماری برای تعیین نوع و درجه رابطه یک متغیر کمی با متغیر کمی دیگر است. ضریب همبستگی، یکی از معیارهای مورد استفاده در تعیین همبستگی دو متغیر است. در این آزمون:

۱. اگر سطح احتمال کمتر از ۰/۰۵ باشد رابطه وجود دارد در غیر این صورت خیر؛
۲. ضریب همبستگی شدت رابطه را نشان می‌دهد:
 - این ضریب بین ۱ تا -۱ است؛
 - در صورت عدم وجود رابطه بین دو متغیر، برابر صفر است؛
 - اگر این ضریب بین ۰ و -۱ باشد رابطه معکوسی وجود دارد؛
 - اگر این ضریب بین ۰ و ۱ باشد رابطه مستقیمی وجود دارد.

جدول (۴) ضریب همبستگی پیرسون

متغیر وابسته: مربوط بودن اطلاعات حسابرسی			
نتیجه همبستگی	سطح احتمال	ضریب همبستگی	متغیر مستقل
بین اندازه شرکت و مربوط بودن اطلاعات حسابداری رابطه معنادار و مستقیمی وجود دارد.	۰/۰۰۸	۰/۰۸۳	اندازه شرکت
بین رشد شرکت و مربوط بودن اطلاعات حسابداری رابطه معنادار و مستقیمی وجود دارد.	۰/۰۰۰	۰/۳۲۹	رشد شرکت
بین لگاریتم بدهی شرکت و مربوط بودن اطلاعات حسابداری رابطه معناداری وجود ندارد.	۰/۸۶۵	۰/۰۰۹	لگاریتم بدهی شرکت

۴-۷. آزمون مانایی

مانایی یا نا مانایی یک سری زمانی می‌تواند تأثیر جدی بر رفتار و خواص آن داشته باشد. اگر متغیرهای مورد استفاده در برآورد مدل، نا مانا باشند در عین حالی که ممکن است هیچ رابطه منطقی بین متغیرهای مستقل و وابسته وجود نداشته باشد ضریب تعیین به دست آمده آن می‌تواند بسیار بالا باشد و باعث شود تا محقق استنباط‌های نادرستی در مورد میزان ارتباط بین متغیرها انجام دهد بنابراین استفاده از داده‌های نا مانا می‌تواند منجر به رگرسیون‌های کاذب شود. آزمون مانایی عمدتاً به منظور جلوگیری از رگرسیون‌های کاذب انجام می‌گیرد. برای جلوگیری از رگرسیون کاذب بایستی متغیرها مانا باشند. در غیر این صورت بایستی از تفاضل متغیرها که معمولاً مانا هستند، استفاده نمود. لازم است که قبل از تخمین مدل، مانایی متغیرهای آن مورد بررسی قرار بگیرد. یک متغیر، وقتی ماناست که میانگین، واریانس و کوواریانس آن در طول زمان ثابت

رابطه بین مربوط بودن اطلاعات حسابداری با متغیرهای ذاتی شرکتها -----

باقی بماند. به طور کلی اگر مبدأ زمانی یک متغیر، تغییر کند و میانگین و واریانس و کوواریانس تغییری نکند، در آن صورت متغیر مانا است و در غیر این صورت متغیر، نا مانا خواهد بود.

مانایی متغیرها در سه حالت در سطح، روی تفاضل اول و روی تفاضل دوم می تواند بررسی شود. متغیرهایی که احتمال حاصل از آزمون آنها در سطح کمتر از ۵٪ باشد آن متغیر در سطح ماناست در صورتی که بیشتر از ۵٪ باشد، نا مانا است.

جدول (۵) آزمون مانایی متغیرها

متغیر	مقدار آماره آزمون دیکی-فولر	سطح احتمال	نتیجه آزمون
مربوط بودن اطلاعات حسابداری	-۱۹/۲۴	۰/۰۰۰	مانایی
اندازه شرکت	-۶/۶۳	۰/۰۰۰	مانایی
رشد شرکت	-۱۶۶/۳۸	۰/۰۰۰	مانایی
لگاریتم بدهی شرکت	-۸/۴۸	۰/۰۰۰	مانایی

۵-۷. تحلیل خودهمبستگی

در تحلیل رگرسیون بخصوص زمانی که متغیرها در طول یک فاصله زمانی مورد مطالعه قرار می گیرند ممکن است تغییر داده ها در طول زمان از الگوی خاصی پیروی کند برای تشخیص این الگو از آزمون دوربین واتسون استفاده می شود. مفهوم مستقل بودن به این معنی است که نتیجه یک مشاهده تأثیری بر نتیجه مشاهده دیگر نداشته باشد. در رگرسیون، بیشتر در مواقعی که رفتار متغیر وابسته در یک بازه زمانی مورد مطالعه قرار می گیرد ممکن است با مشکل مستقل نبودن خطاها برخورد کنیم به این نوع ارتباط در داده ها خودهمبستگی می گویند. در صورت وجود خودهمبستگی در خطاها نمی توان از رگرسیون خطی استفاده کرد. برای بررسی این فرض به صورت شهودی می توان از نمودار کردن توالی متغیر STUDENTZED در SPSS استفاده کرد؛ اما راه مطمئن تر استفاده از آزمون دوربین واتسون است. واتسون بین ۰ تا ۴ است. اگر بین باقیمانده ها همبستگی متوالی وجود نداشته باشد، مقدار این آماره باید به ۲ نزدیک باشد. اگر به صفر نزدیک باشد نشان دهنده همبستگی مثبت و اگر به ۴ نزدیک باشد نشان دهنده همبستگی منفی است. در مجموع اگر این آماره بین ۱/۵ تا ۲/۵ باشد جای هیچ نگرانی نیست.

جدول (۶) نتایج آزمون دوربین واتسون

نتیجه گیری	آماره آزمون	مدل پژوهشی
از آنجاکه آماره آزمون در محدوده ۱/۵ - ۲/۵ قرار دارد بنابراین مدل ما دارای مشکل خود نیست	۲/۱۶	

جامعه آماری در این پژوهش، حسابرسان شاغل در سازمان حسابداری و مؤسسات خصوصی حسابداری در سال ۱۳۹۵ است. تعداد ۳۰۰ پرسش نامه در میان نمونه آماری که به روش تصادفی انتخاب گردیدند، توزیع شد. از پرسش نامه های دریافتی ۲۰۱ مورد آن قابل استناد بود و داده های آن مورد تحلیل قرار گرفت.

۶-۷. بررسی هم خطی

هم خطی وضعیتی است که نشان می دهد یک متغیر مستقل تابعی خطی از سایر متغیرهای مستقل است. اگر هم خطی در یک معادله رگرسیون بالا باشد، بدین معنی است که بین متغیرهای مستقل همبستگی بالایی وجود دارد و ممکن است

باعث افزایش ضریب تعیین بسیار بالا و کاذب شود. زمانی که بین متغیرهای مستقل هم خطی وجود دارد، معادله رگرسیونی و هم چنین ضریب تعیین به دست آمده معتبر نیست. در این پژوهش برای بررسی هم خطی از مقدار VIF (عامل تورم واریانس) استفاده می‌شود. اگر این متغیر کمتر از ۵ باشد، یعنی هم خطی بین متغیرها کم است و رگرسیون به دست آمده معتبر است.

جدول (۷) عامل تورم واریانس

نماد متغیر	انحراف معیار	مقدار VIF غیر مرکزی	مقدار VIF مرکزی
اندازه شرکت	۰/۰۰۱	۱/۱۳۷	۱/۴۲۷
رشد شرکت	۰/۰۴۸	۸/۱۹۷	۱/۷۹۱
لگاریتم بدهی شرکت	۰/۱۱۶	۳/۷۲۴	۱/۸۳۳

۷-۷. تخمین مدل پژوهشی

۷-۷-۱. آزمون F لیمر و هاسمن

قبل از تخمین مدل‌ها لازم است که روش تخمین (تلفیقی یا تابلویی) مشخص گردد. برای این منظور از آزمون F لیمر استفاده شده است. برای مشاهداتی که احتمال آزمون آن‌ها بیشتر از ۵٪ باشد یا به عبارتی دیگر آماره آزمون آن‌ها کمتر از آماره جدول باشد، از روش تلفیقی استفاده می‌شود و برای مشاهداتی که احتمال آزمون آن‌ها کمتر از ۵٪ است، برای تخمین مدل از روش تابلویی استفاده می‌شود. روش تابلویی خود با استفاده از دو مدل اثرات تصادفی و اثرات ثابت می‌تواند انجام گیرد. برای تعیین اینکه از کدام مدل استفاده شود از آزمون هاسمن استفاده گردیده است. مشاهداتی که احتمال آزمون آن‌ها کمتر از ۵٪ است از مدل اثرات ثابت و مشاهداتی که احتمال آزمون آن‌ها بیشتر از ۵٪ است از مدل اثرات تصادفی برای تخمین مدل استفاده شده است.

جدول (۸) آزمون F لیمر و هاسمن

آزمون	مقدار آماره	درجه آزادی	سطح احتمال	تفسیر
F لیمر	۱۵/۹۲	(۳۸,۳۴۷)	۰/۰۰۰	روش تابلویی
هاسمن	۹/۳۷	۳	۰/۰۲۵	اثرات ثابت

۷-۷-۲. تخمین مدل پژوهش

در این تحقیق برای آزمون فرضیه پژوهش از مدل زیر استفاده می‌نماییم.

$$\Delta VAL_RELM_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 SIZE_{i,t} + \beta_2 GROW_{i,t} + \beta_3 DBET_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

همچنین نتایج حاصل از جدول (۶) و (۷) نشان می‌دهد که مدل ما دارای خطای خودهمبستگی نبوده و همچنین با توجه به جدول (۸) از روش تابلویی و اثرات ثابت جهت تخمین مدل استفاده نمودیم. شکل برآورد شده مدل با استفاده از نرم‌افزار EVIEWS7 به صورت زیر خواهد بود:

رابطه بین مربوط بودن اطلاعات حسابداری با متغیرهای ذاتی شرکت‌ها -----

جدول (۹) تخمین مدل پژوهش

متغیر وابسته: مربوط بودن اطلاعات حسابداری						
متغیر	ضریب برآوردی	انحراف استاندارد	آماره t	سطح احتمال	نتیجه	تفسیر
ضریب ثابت	۰/۷۸	۰/۷۲۸	۱/۰۶۶	۰/۲۸۷	بین ضریب ثابت و مربوط بودن اطلاعات حسابداری رابطه معناداری وجود ندارد	-
اندازه شرکت	۰/۴۳	۰/۱۶۵	۲/۶۱۲	۰/۰۰۹۴	بین اندازه شرکت و مربوط بودن اطلاعات حسابداری رابطه معنادار و مستقیمی وجود دارد	تأیید فرضیه اول
رشد شرکت	۰/۳۹	۰/۱۶۰	۲/۴۶۸	۰/۰۱۴۱	بین رشد شرکت و مربوط بودن اطلاعات حسابداری رابطه معنادار و مستقیمی وجود دارد	تأیید فرضیه دوم
لگاریتم بدهی شرکت	۰/۰۱۷	۰/۰۰۴	۴/۴۴۱	۰/۰۰۰	بین لگاریتم بدهی شرکت و مربوط بودن اطلاعات حسابداری رابطه معنادار و مستقیمی وجود دارد	تأیید فرضیه سوم
ضریب تعیین	۰/۶۶					
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۶۵					
دوربین واتسون	۲/۱۶					
آماره F	۴۲/۰۵					
سطح معنی داری آماره F	۰/۰۰۰					

۸. نتیجه گیری و پیشنهادها

هدف اصلی این پژوهش بررسی رابطه بین مربوط بودن اطلاعات حسابداری با متغیرهای ذاتی شرکت‌ها در صنایع منتخب بورس اوراق بهادار تهران در طی دوره زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۴ با انتخاب ۳۹ شرکت به عنوان نمونه آماری است؛ که برای جمع‌آوری مبنای نظری پژوهش از روش کتابخانه‌ای و برای جمع‌آوری اطلاعات آماری از صورت‌های مالی و یادداشت‌های همراه آن استفاده شده است. روش تجزیه و تحلیل در این پژوهش روش پانل بوده و جهت تجزیه و تحلیل از نرم‌افزار EViews7 استفاده شده است.

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل اطلاعات بر اساس جدول (۵) نتایج تحقیق بیانگر این است که در بررسی معنی دار بودن کل مدل با توجه به اینکه مقدار احتمال آماره F از ۰/۰۵ کوچک‌تر می‌باشد (۰/۰۰۰) با اطمینان ۹۵٪ معنی دار بودن کل مدل تأیید می‌شود. همچنین ضریب دوربین واتسون برابر با ۲/۱۶ بوده و بین (۱/۵-۲/۵) قرار دارد بنابراین مشکل خودهمبستگی بر اساس روش تابلویی وجود ندارد، همچنین ضریب تعیین مدل نیز گویای آن است که ۶۵ درصد از متغیر وابسته توسط متغیرهای وارد شده در مدل تبیین می‌گردد. نتایج حاصل از فرضیه‌های پژوهش بیانگر این است که:

بر اساس فرضیه اول: سطح احتمال اندازه شرکت ۰/۰۰۹۴ است و از ۰/۰۵ کمتر است، همچنین از آنجاکه ضریب برآوردی این متغیر ۰/۴۳ است؛ بنابراین بین اندازه شرکت و مربوط بودن اطلاعات حسابداری رابطه معنادار و مثبتی وجود

دارد. خلاصه نتیجه این فرضیه با نتایج پژوهش‌های دابیجا و همکاران (۲۰۱۰) و گیرد و همکاران (۲۰۰۷) مطابقت دارد و همسو است.

بر اساس فرضیه دوم: سطح احتمال رشد شرکت ۰/۰۱۴۱ است و از ۰/۰۵ کمتر است، همچنین از آنجا که ضریب برآوردی این متغیر ۰/۳۹ است؛ بنابراین بین رشد شرکت و مربوط بودن اطلاعات حسابرسی رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد. نتیجه این فرضیه با نتایج پژوهش‌های دابیجا و همکاران (۲۰۱۰) و غلامزاده لداری و ثقفی (۱۳۹۱) مطابقت دارد و همسو است.

بر اساس فرضیه سوم: سطح احتمال لگاریتم بدهی شرکت ۰/۰۰۰ است و از ۰/۰۵ کمتر است، همچنین از آنجا که ضریب برآوردی این متغیر ۰/۰۱۷ است؛ بنابراین بین لگاریتم بدهی شرکت و مربوط بودن اطلاعات حسابرسی رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد. نتیجه این فرضیه با نتایج پژوهش‌های غلامزاده لداری و ثقفی (۱۳۹۱) مطابقت دارد و همسو است.

منابع و مأخذ

- ۱) احمد پور، احمد، هادیان، سید امین، (۱۳۹۴)، بررسی تغییرات مربوط بودن اطلاعات حسابداری، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۲۲، شماره ۱، ۱-۲۰.
- ۲) جهانخانی، علی و حسن عبده تبریزی (۱۳۷۶)، مدیریت سرمایه‌گذاری و ارزیابی اوراق بهادار، انتشارات دانشگاه تهران.
- ۳) حمدی، کریم، فعال قیومی، علی، برزو زاده زواره، محسن، تقی‌خانی، نسترن، (۱۳۹۲)، مربوط بودن ارزش اطلاعات حسابداری و عوامل تأثیرگذار بر آن، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی (پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی)، دوره ۵، شماره ۱۹، ۱۷۳-۱۹۳.
- ۴) خدابی پور، احمد، ترک‌زاده ماهانی، علی، (۱۳۹۰)، مالیات و محافظه‌کاری در گزارشگری مالی و مربوط بودن اطلاعات حسابداری، پژوهش‌های حسابداری مالی، شماره ۹، ۱۲۷-۱۴۶.
- ۵) رازانی، فرزاد، طباطبائی، معصومه، (۱۳۹۵)، بررسی رابطه بین مربوط بودن ارزش اطلاعات و ارزش منصفانه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، پنجمین کنفرانس ملی مدیریت، اقتصاد و حسابداری، تبریز، دانشگاه فنی و حرفه‌ای استان آذربایجان شرقی، سازمان مدیریت صنعتی تبریز، ۱-۱۲.
- ۶) غلامزاده لداری، مسعود، ثقفی، علی، (۱۳۹۱)، مربوط بودن اطلاعات حسابداری تاریخی در تصمیمات تأمین مالی شرکت‌های ایرانی، پژوهش‌های تجربی حسابداری، دوره ۱، شماره ۴، تابستان ۱۳۹۱، ۱-۱۵.
- ۷) کمیته تدوین استانداردهای حسابداری، (۱۳۸۱)، استانداردهای حسابداری، تهران، سازمان حسابرسی، نشریه ۱۶۰، مبانی نظری گزارشگری مالی در ایران (پیوست استانداردهای حسابداری).

- 8) Barth, M. E, W. H. Beaver and W. R. Landsman, (2001), "The Relevance of the Value Relevance Literature for Financial Accounting Standard Setting: Another View", in: Journal of Accounting and Economics, 31, 77-104.
- 9) Dobija, D, and K. M. Klimczak, (2010), "Development of Accounting in Poland: Market Efficiency and the Value Relevance of Reported Earnings", in: The International Journal of Accounting, 45, 356-374.
- 10) Garcia-Teruel, P.J, Martinez-Solano, P, Sanchez-Ballesta, J.P, (2010), "Accruals Quality and Debt Maturity Structure", Abacus 46, 188-210.
- 11) Gjerde, K. Knivsflå and F. Sættem, (2007), "The Value-Relevance of Financial Reporting in Norway 1965-2004, WWW. SSRN. COM.
- 12) Kevin, C.K.L, Heibatollah, S. & Haiyan, Zh. (2013). Change in the value relevance of accounting information over time: Evidence from the emerging market of china. Journal of Contemporary Accounting & Economic, 9 (1): 123-135.